

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A. Οι μαθητές/ τριες καλούνται να αποδώσουν περιληπτικά το παρακάτω απόσπασμα του Κειμένου 1: «Σήμερα στη χώρα μας πώς έχει η κατάσταση;... Ζητείται μια πολιτεία που θα γνιοιάζεται για τους νέους και τους ανθρώπους της».

B1.

α. Σωστό (1η παράγραφος: «Τα τελευταία χρόνια παρακολουθούμε άγριες συμπλοκές και επιθέσεις νέων, ακόμα και κοριτσιών».)

β. Λάθος (2η παράγραφος: «Σε μια υγιή κοινωνία και πολιτεία... η εγκληματικότητα και η παραβατικότητα βαίνουν μειούμενες».)

γ. Λάθος (6η παράγραφος: «Είναι νομίζω προφανές ότι αυτό το παιδί είναι αποτέλεσμα της κοινωνικής κρίσης και της αδιαφορίας της πολιτείας. Αυτοί είναι οι ηθικοί αυτουργοί».)

δ. Σωστό (2η παράγραφος: «Ταυτόχρονα η παραπληροφόρηση, η χειραγώγηση και η αλλοτρίωση που βρίσκουν εύφορο περιβάλλον στα social media, επηρεάζουν αρνητικά τον σύγχρονο άνθρωπο γιατί πλήττουν την κρίση και το συναίσθημά του. Ιδιαίτερα όταν το άτομο στερείται επαρκούς ψυχικής συγκρότησης και οριοθέτησης...»)

ε. Σωστό (4η παράγραφος: «Η βασικότερη διαδικασία αντιμετώπισης της βίας είναι μέσω της παιδείας, με την ευρύτερη έννοια. Μια εκπαίδευση που αποσκοπεί στη χαλιναγώγηση των ενστίκτων του ατόμου, στο να σέβεται τον άλλο και την ελευθερία του. Το άτομο θα πρέπει να εκπαιδευτεί να νοιάζεται για τον άλλον, ποτέ να μην είναι μισαλλόδοξος, γιατί εκεί εμφιλοχωρεί το κακό και η βία.»)

B2α.

Θέση: Η βία είναι κοινωνικό φαινόμενο.

Τρόποι και μέσα πειθούς:

Επίκληση στη λογική με παραδείγματα («Για ακόμα μια φορά βρισκόμαστε μπροστά σε νεανική βία, που, δυστυχώς, κατέληξε σε θάνατο. Τα τελευταία χρόνια παρακολουθούμε άγριες συμπλοκές και επιθέσεις νέων, ακόμα και κοριτσιών»).

Επίκληση στο ήθος του πομπού («Αφού πω πρώτα ότι έζησα για πολλά χρόνια τα σχολεία, ως μαθητής, ως εκπαιδευτικός και ως Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, και ουδέποτε παρατήρησα τέτοιου είδους φαινόμενα, θα περάσω σε κάποιες σκέψεις.»)

B2β. Η κοινωνία, μετά την κατάρρευση των μεγάλων αφηγήσεων, που νοηματοδοτούσαν τα μέλη της (αναφορική ονοματική παραθετική/ προσθετική), και την επέλαση του νεοφιλελευθερισμού των αγοραίων αγорών και της ανισότητας, έμεινε δίχως αξιακό σύστημα που θα εξασφάλιζε τη συνοχή της (αναφορική ονοματική προσδιοριστική).

B3α. Οι μαθητές/τριες μπορούν να αναφερθούν στην οριστική έγκλιση, στην κυριολεκτική χρήση της γλώσσας, σε βεβαιωτικά επιρρήματα (σίγουρα, βέβαια), στη χρήση ενεστώτα με γενική ισχύ, στις αποφαντικές προτάσεις, επισημαίνοντας ταυτόχρονα και τη λειτουργία τους.

B3β. *social sapiens, social media, influencers*

Επιλέγονται λέξεις σχετικές με τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης και το θέμα που προσεγγίζεται. Η φράση *social sapiens* αποτελεί παράφραση της λατινικής φράσης *homo sapiens*, για να προσδιορίσει τον σύγχρονο άνθρωπο και την αυξανόμενη χρήση των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης. Η επιλογή των συγκεκριμένων λέξεων δημιουργεί ένα ύφος ανάλαφρο, οικείο, φιλικό και άμεσο, προσελκύοντας το ενδιαφέρον μιας συγκεκριμένης ηλικιακής ομάδας (νεολαία).

Γ. Μέσα από τα μάτια που ποιητικού υποκειμένου καταγράφονται οι ενδόμυχες σκέψεις και το συναισθηματικό αδιέξοδο που βιώνει μέσα στο σχολικό της περιβάλλον. Η έφηβη είναι μια από τα πολλά θύματα *bullying* της σύγχρονης γενιάς.

Λόγω του φόβου, της εσωτερικής εσωστρέφειας και της συναισθηματικής δυσφορίας προτίμησε τη γραπτή ξεδίπλωση των σκέψεων της, αφού θεωρούσε πως δεν είχε άλλη διέξοδο.

- **Συνοποδηλωτική χρήση της γλώσσας – Ύφος** (*Ακόμα ένα κομμάτι του εαυτού μου κόπηκε από τις σκληρές παρατηρήσεις / Η όραση μου είναι θολή και η καρδιά μου αισθάνομαι ότι θα σπάσει*). Είναι διάχυτη μέσα στο ποίημα και εκφράζει την συναισθηματική απόγνωση και απελπισία που βιώνει η κοπέλα μέσα στο σχολικό της περιβάλλον. Το ύφος είναι απλό, οικείο, καθημερινό, όπως καθημερινό είναι και το φαινόμενο του εκφοβισμού.
- **Παρομοιώσεις** (*Αισθάνομαι τσιμπήματα σαν αγκάθια / σαν μια θάλασσα συναισθημάτων*). Το ποιητικό υποκείμενο νιώθει χαμηλή αυτοεκτίμηση, ενοχές, φόβο, άγχος.
- **Εικόνες** (*Μου λένε πως κάνεις δεν με θέλει / Μου λένε να φύγω και πως δεν επιτρέπεται να είμαι εκεί / Όχι μόνο εκεί αλλά πουθενά, η καρδιά μου, το κεφάλι μου, το κορμί μου / Μούδιασαν όλα!*). Αποδεικνύουν τα συναισθήματα απελπισίας, μοναξιάς και θλίψης και κοινωνικής απομόνωσης που ταλανίζουν το ποιητικό υποκείμενο.

Τα σχήματα λόγου διεγείρουν συναισθηματικά τον αναγνώστη, προσδίδουν έμφαση στο κεντρικό θέμα, χαρίζουν μια παραστικότητα στα λεγόμενα του ποιητικού υποκειμένου, προβληματίζουν σχετικά με τις αρνητικές συνέπειες που επιφέρει ο εκφοβισμός και η κοινωνική απομόνωση στους ανθρώπους.

- **Σημεία στίξης** (*Μούδιασαν όλα! / Τα παρατάω...*). Εντείνουν τον προβληματισμό του αναγνώστη για τις ολέθριες συνέπειες που επιφέρει ο εκφοβισμός στην ψυχοσύνθεση του ανθρώπου.
- **Εσωτερικός μονόλογος – α' ενικό πρόσωπο - Ρητορικές ερωτήσεις** (*Περπατάω γρήγορα να φύγω / Τι έχω κάνει λάθος;*). Με αυτόν τον τρόπο το ποίημα γίνεται πιο ρεαλιστικό και ο αναγνώστης συμμετέχει συναισθηματικά στην ιστορία, ενεργοποιείται η κριτική του ικανότητα και το ύφος γίνεται πιο οικείο,

άμεσο και παραστατικό. Το ποιητικό υποκειμένο κάνει μια προσωπική καταγραφή των βιωμάτων της και του συναισθηματικού αδιεξόδου που βρίσκεται. Είναι διάχυτη η εξομολογητική διάθεση.

- **Χρήση β ενικού προσώπου** (*Μην τους αφήσεις να σε δουν/Μην τους αφήσεις να καταλάβουν ότι είσαι αδύναμη*). Προσδίδει αμεσότητα στα λεγόμενα του ποιητικού υποκειμένου, κάνει το ύφος πιο οικείο και δημιουργεί έναν αγωγό επικοινωνίας με τους αποδέκτες του κοινωνικού μηνύματος που μεταφέρει, που αφορά την εξάλειψη του εκφοβισμού. Ο μαθητής θα μπορούσε να τονίσει και το μερίδιο της ατομικής και συλλογικής ευθύνης που φέρει τόσο το άτομο όσο και η κοινωνία για τη λήψη ριζικών και άμεσων μέτρων αντιμετώπισης αυτής της μάστιγας.
- **Ενεστώτας – Οριστική έγκλιση** (*Κοιτάζω το πάτωμα και προχωράω*). Προσδίδει ζωντάνια, παραστατικότητα, αμεσότητα στα λεγόμενα της και τονίζει τη σύγχρονη, τη βέβαιη αλλά και τη διαχρονική ανάγκη για την ενεργοποίηση - αφύπνιση της κοινωνίας, ώστε να αντιμετωπιστεί το φαινόμενο του εκφοβισμού και να μην υπάρχουν άλλα θύματα.

Προσωπική άποψη: Ο μαθητής / η μαθήτρια είτε μπορεί να ταυτιστεί είτε όχι με τα λεγόμενα του ποιητικού υποκειμένου. Οποιαδήποτε απάντηση σωστά τεκμηριωμένη θεωρείται αποδεκτή.

Δ.

Κειμενικός τύπος: ομιλία σε σχολική εκδήλωση

Απαιτείται προσφώνηση και αποφώνηση

Ρηματικά πρόσωπα: γ' ενικό και πληθυντικό, α' πληθυντικό, (β' πληθυντικό, α' ενικό)

Α' ΖΗΤΟΥΜΕΝΟ: Παράγοντες που οδηγούν τους σύγχρονους νέους στην άσκηση βίας στους συνομηλικούς τους

(Οι μαθητές/τριες μπορούν να αξιοποιήσουν τις παρακάτω πληροφορίες των Κειμένων:

Κείμενο 1

- *Η κοινωνία... επέλαση του νεοφιλελευθερισμού των αγοραίων αγορών και της ανισότητας, έμεινε δίχως αξιακό σύστημα που θα εξασφάλιζε τη συνοχή της... Αυτές οι ελλείψεις εξέθρεψαν τον εγωκεντρισμό, την αδιαφορία για το κοινό καλό και τον άλλο άνθρωπο. Εξέθρεψαν την επιδίωξη των υλικών απολαύσεων και του χρήματος εις βάρος της πνευματικής ανάπτυξης και της αρετής. Μια κοινωνία και οικογένεια σε κρίση.*
- *Από την άλλη πλευρά η πολιτική εξουσία, με τα επανειλημμένα σκάνδαλα, την άλογη αστυνομική βία, την τιμωρητική δράση για την αντιμετώπιση των όποιων προβλημάτων, τις αυθαίρετες κυβερνητικές αποφάσεις, τη δίχως κανόνες λειτουργία της, την υποβάθμιση όλων των θεσμών που υπηρετούν τους πολλούς, την αύξηση των ανισοτήτων κ.ά., μεγιστοποιεί την κρίση.*
- *Το παιδί-θύτης προέρχεται από μια ιδιαίτερα προβληματική οικογένεια... Έμεινε σε ένα σπίτι δίχως νερό και ρεύμα. Παντελώς απύσχα η οποιαδήποτε πρόνοια. Τι περίμενε η αδιάφορη πολιτεία από αυτό το αφημένο και κατά πάσα πιθανότητα ψυχικά τραυματισμένο παιδί;*
- *Από την άλλη και το σχολείο βρίσκεται σε κρίση... Πολύ περισσότερο σήμερα το σχολείο δεν αποτελεί κοινότητα. Γεγονός που θα το καθιστούσε λειτουργικό και θα δημιουργούσε μια φιλική σχέση μεταξύ των μαθητών/τριών, που θα καλλιεργούσε τον σεβασμό και την αποδοχή του ενός προς τον άλλο.*

- Σήμερα τα παιδιά που προέρχονται από προβληματικές οικογένειες -και όχι μόνο- μεγαλώνοντας συναντούν το κενό. Έλλειψη αξιακών συστημάτων, έλλειψη κράτους πρόνοιας, έλλειψη βαθέων νοημάτων, έλλειψη προοπτικών, κοινωνία και σχολείο σε κρίση. Και σε κάθε μικρή ή μεγάλη παραβατικότητά τους αντιμετωπίζουν τη βίαιη και ανόητη, τιμωρητική και μόνο συμπεριφορά του κράτους.
- Είναι νομίζω προφανές ότι αυτό το παιδί είναι αποτέλεσμα της κοινωνικής κρίσης και της αδιαφορίας της πολιτείας. Αυτοί είναι οι ηθικοί αυτουργοί. Ελάχιστη, ελαχιστότατη ευθύνη έχει για τις παραβατικές του πράξεις.

Κείμενο 2

- Έτσι και τα social media -πανίσχυρα μεγάφωνα- μπορούν να μεταφέρουν το μίσος αυτών που το εκπέμπουν άμεσα και προς κάθε κατεύθυνση. Κι αυτό στη συνέχεια να εκφραστεί έμπρακτα -από μισαλόδοξους ομοϊδεάτες- ως βία σε άτομα ή ομάδες που είναι διαφορετικοί.[...]
- Ταυτόχρονα η παραπληροφόρηση, η χειραγώγηση και η αλλοτρίωση που βρίσκουν εύφορο περιβάλλον στα social media, επηρεάζουν αρνητικά τον σύγχρονο άνθρωπο γιατί πλήττουν την κρίση και το συναίσθημά του. Ιδιαίτερα όταν το άτομο στερείται επαρκούς ψυχικής συγκρότησης και οριοθέτησης, αδυνατεί να διακρίνει το καλό από το κακό. Τότε μπορεί να καταβροχθίζει άκριτα «σκουπίδια» που του προσφέρονται με λαμπερό ναρκισσιστικό περιτύλιγμα και ενδυναμώνουν τις πιο πρωτόγονες ενστικτώδεις επιθυμίες.
- Βέβαια η καταστροφή νοήματος μπορεί να εκθρέψει τη βία. Το σημαντικό, το αληθινό μήνυμα παίρνει τον ίδιο χώρο με το ασήμαντο, το γελοίο, το ψέμα. Ο χρήστης δεν έχει τον χρόνο να μεταβολίσει νοητικά και συναισθηματικά αυτά που του κοινοποιούνται.

Πρόσθετα επιχειρήματα:

Η δυσλειτουργία των φορέων κοινωνικοποίησης

- Οικογένεια: Το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο των γονέων, η έλλειψη φροντίδας και στοργής στο οικογενειακό περιβάλλον, η καταπίεση του παιδιού, η έλλειψη σεβασμού, η χρήση βίας.
- Σχολείο: Η έλλειψη ανθρωπιστικής παιδείας και ευρύτερης πνευματικής καλλιέργειας που συνεπάγεται φανατισμό, κυριαρχία παθών και αδυναμιών, προκαταλήψεων.
- ΜΜΕ: Η προβολή αρνητικών προτύπων και σκηνών βίας και εγκληματικότητας, εκπομπές που προωθούν τον φανατισμό.

Τα σύγχρονα κοινωνικά προβλήματα

- Οι κοινωνικές ανισότητες, η ανεργία και η φτώχεια, ο ρατσισμός, η απουσία κράτους πρόνοιας δημιουργούν φόβο και ανασφάλεια για το μέλλον και οδηγούν σε αντικοινωνική συμπεριφορά. Τα άτομα που βιώνουν αυτά τα προβλήματα οδηγούνται στον κοινωνικό αποκλεισμό και την περιθωριοποίηση, με αποτέλεσμα να αντιδρούν με βίαιες μορφές συμπεριφοράς.

Τα χαρακτηριστικά της σύγχρονης εποχής

- Η κρίση των ηθικών αξιών και η έλλειψη ιδανικών, η κρίση των θεσμών, και κυρίως της οικογένειας, η υλιστική νοοτροπία σε συνδυασμό με την ξενομανία και τον μιμητισμό, η τεχνολογική πρόοδος (μηχανοποίηση, αυτοματισμός) οδηγούν στην αλλοτρίωση του ατόμου από την εργασία του αφαιρώντας του τη χαρά της δημιουργίας. Η συσσώρευση στις μεγαλουπόλεις και ο αστικός τρόπος ζωής καλλιεργούν τον ανταγωνισμό και τον ατομικισμό, καθιστώντας τον άνθρωπο αδιάφορο για τον συνάνθρωπο του και επιρρεπή σε φαινόμενα βίας και φανατισμού.

Β΄ΖΗΤΟΥΜΕΝΟ: Τρόποι με τους οποίους πρέπει να αντιμετωπίζονται τα περιστατικά βίας στον χώρο του σχολείου

- Η προώθηση του διαλόγου από τους εκπαιδευτικούς πρέπει πάντα να αποτελεί την πιο πρόσφορη μέθοδο για την επίλυση των προβλημάτων.
- Εφαρμογή προγραμμάτων κατά του bullying και προώθηση της συναισθηματικής αγωγής.
- Εκπαίδευση γονέων για αποτελεσματική επικοινωνία, θέσπιση ορίων και έγκαιρη αναγνώριση προβληματικών συμπεριφορών.
- Σχολικές ομιλίες σχετικά με τις συνέπειες της παραβατικότητας και τις αξίες.
- Προώθηση αθλητισμού, τεχνών και εθελοντισμού για την εκτόνωση της ενέργειας των νέων.
- Παροχή συμβουλευτικής σε παραβατικούς νέους και τις οικογένειές τους, μέσω κοινωνικών υπηρεσιών και ψυχολόγων.
- Εφαρμογή ποινών που στοχεύουν στην αποκατάσταση και όχι μόνο στην τιμωρία, όπως η κοινωφελής εργασία.

Γενικότερα:

Στενή συνεργασία σχολείου, οικογένειας, αστυνομίας και τοπικής αυτοδιοίκησης για την αντιμετώπιση του φαινομένου.